

MAJ 2020

SÆRLIGT UDSATTE GRUPPER UNDER COVID-19 I GRØNLAND

COVID-19-pandemien har på kort tid ændret hverdagen for store dele af verdens befolkning, men alle borgere er fortsat beskyttet af de menneskerettigheder, som landene har forpligtet sig på. Det gælder også for Grønland. En pandemi er dog en så exceptionel situation, at det er muligt for stater at indskrænke borgernes rettigheder i højere grad end normalt. Samtidig kan den øgede tid i hjemmet præge aspekter af hverdagslivet, der kan have konsekvenser for de grønlandske borgeres rettigheder. Især nogle gruppers rettigheder er særligt udfordrede. Det gælder blandt andet ældre, hjemløse og personer med handicap.

ÆLDRE OG SYGE PERSONER

Alle har ret til sundhed og ret til liv. Denne rettighed er under pandemien i særdeleshed relevant for ældre og syge personer, der især er i risiko for at blive alvorligt syge eller dø. Myndighederne har derfor et ansvar for at sikre, at sundhedssystemet kan følge med under pandemien, så de, der har brug for behandling, kan få den.

I Grønland kan infrastrukturen være en særlig udfordring i denne henseende, for eksempel i tilfælde hvor en behandling skulle foregå i en anden by eller i Danmark. Syge personer, der bor i bygder, kan derfor være særligt udsatte sammenlignet med byboere i tilfælde, hvor myndighederne har lukket ned for transport mellem byerne.

En generel udfordring i det grønlandske sundhedssystem er desuden kapaciteten. Det gælder både manglen på fast sundhedspersonale og det begrænsede antal af intensive sygepladser og respiratorer. Under en pandemi er en risiko at sundhedssystemet bliver yderligere presset og

at det især rammer ældre og personer, der i forvejen er syge.

BØRN

Menneskerettighederne gælder for ethvert menneske og dermed også for ethvert barn. I maj 1993 tiltrådte Grønland FN's Børnekonvention, der tydeliggør barnets særlige behov for beskyttelse og omsorg.

Under COVID-19-pandemien har Børnetalsmanden Aviâja Egede Lynge blandt andet udtrykt bekymring for børnefamilier, der bor mange under samme tag. Tal fra 2018 viser, at 17 procent af de grønlandske familier med børn under 18 år bor i overfyldte hjem, mens det samme gør sig gældende for fem procent uden børn. Ringe boligforhold kan påvirke sundheden negativt, og særligt overfyldte boliger kan udfordre retten til den højest mulige grad af sundhed og lægge et pres på i forvejen udsatte familier, der skal være mere i hjemmet under pandemien. I usikre krisetider er det vigtigt, at børnene ved hvor de kan henvende sig, hvis de har

behov for hjælp eller rådgivning. I den forbindelse har Naalakkersuisut oprettet en særlig corona-hotline for børn under den eksisterende Tusaannga-telefonrådgivning.

VOLD I NÆRE RELATIONER

Retten til livet og frihed fra tortur og umenneskelig behandling understreges blandt andet i FN's Konvention om Borgerlige og Politiske Rettigheder. Yderligere fastslår FN's Kvindekonvention, der trådte i kraft for Grønland i 1983, staternes pligt til at fordømme alle former for diskrimination mod kvinder.

Niveauet for voldskriminalitet er generelt højt i Grønland, sammenlignet med Færøerne og Danmark. Hvor mænd udgør den største gruppe af voldsofre i det offentlige rum, er kvinder de mest udsatte for vold i nære relationer og i familien. Under COVID-19-pandemien har blandt andet krisecentret i Nuuk meldt en vækst i stigningen af henvendelser, og Ligestillingsrådet har udtrykt bekymring for at den usikre hverdag under krisen kan øge risikoen for vold i nære relationer.

HJEMLØSE

Retten til bolig er en økonomisk og social rettighed, der blandt andet er sikret i FN's Konvention om Økonomiske, Sociale og Kulturelle Rettigheder. Borgere uden passende bolig kan opdeles i tre grupper;

hjemløse, genhusede og boligløse. Gruppen af hjemløse omfatter personer, der ikke har et fast sted at opholde sig om natten.

Det samlede antal borgere i Grønland uden fast bopæl og bolig blev af Naalakkersuisut i november 2017 opgjort til i alt 878 personer. En ny optælling udført af Ilisimatusarfik er på vej.

Personer, der står uden hjem er særligt ramt under COVID-19-pandemien, da de ikke har et hjem at isolere sig i. Derudover kan livet på gaden skabe hygiejneudfordringer, der øger risikoen for smitte. Ovenikøbet er hjemløses sundhedstilstand ofte værre end resten af befolkningens, så deres helbred er i forvejen udsat.

I Kommuneqarfik Sermersooq har man forsøgt at komme nogle af disse udfordringerne i forkøbet ved at oprette et nødherberg bestående af telte, hvor 80 hjemløse kan overnatte mens krisen står på.

PERSONER MED HANDICAP

Mennesker med handicap er en særlig udsat gruppe, hvis rettigheder let kan komme under pres. For mange medfører et handicap ulige muligheder i samfundet i forhold til personer uden handicap. Disse uligheder kan blive endnu mere udtalte under en pandemi. Nogle handicap øger desuden sårbarheden ift. COVID-19.

Det følger af handicapkonventionens artikel 19 om retten til et selvstændigt liv, at personer med handicap har lige ret til at leve i samfundet med samme valgmuligheder som andre.

Især personer med handicap, der bor på institution er i øget smitterisiko under pandemien, da de bor mange mennesker tæt og kan have behov for daglig pleje og tæt kontakt med personale.

Derudover kan personer med handicap, der bor på institution, blive yderligere ramt som følge af besøgsrestriktioner og begrænsninger for samvær på fællesarealer. Personer med handicap, der bor på institution er derfor i risiko for at blive yderligere isoleret under en pandemi.

Handicapkonventionen understreger vigtigheden af tilgængelig information til personer med handicap. I forbindelse med pandemien har

Handicaptalsmandsinstitutionen Tilioq samlet nyttig information om COVID-19 for personer med handicap og deres pårørende. Samtidig har Tilioq været i dialog med handicapforeningerne, der har savnet tilgængelig og klar information fra myndighederne samt undertekster og døvetolkning på Naalakkersuisuts pressemøder.

PERSONER I ANSTALTER

Både Den Europæiske Menneskerettighedskonvention og FN's Torturkonvention indeholder forbud mod tortur og umenneskelig eller nedværdigende behandling. Rettigheden indebærer, at frihedsberøvelse skal ske under forhold, der respekterer den enkeltes værdighed og i videst muligt omfang ikke begrænser det enkelte individs øvrige rettigheder.

Kriminalforsorgen i Grønland har gennem en periode oplevet mangel på kvalificeret arbejdskraft. En risiko under pandemien er, at presset på anstaltsbetjentene øges yderligere, hvilket kan gå ud over forholdene for de indsatte i anstalterne. Derudover kan besøgsrestriktioner have konsekvenser for de indsattes ret til privat- og familieliv.